
Uvodna riječ urednice

ne može a da ne ugradi, krajem ove uznemirujuće 2020. godine, trag o dominantnim osjećanjima, stanjima i iskustvima zajednice, suočene sa spoznajom vlastite zbunjenosti, nevjerice, odbijanja, nesigurnosti i prije svega straha. Straha imanentnog ljudskom biću, naročito ovog aktuelnog, od bolesti čije se ime često i ne pominje, ali se podrazumijeva, te njoj blizanački bliske smrti, bar po prijetećem tonu i porukama kojima je uzdrkala cijeli svijet.

Ipak, ono što svaki pojedinac može i mora je osvještavanje izborne reakcije i pružanje odgovora na nove matrice u ponuđenim okolnostima, a to je u prvom redu kreativan, profesionalan, stvaralački čin kojim se unapređuje vlastito i znanje zajednice. Borba protiv različitih smrti, opiranje njenim svim oblicima, obilježila je svaki izabrani tekst ovog broja *Priloga*.

Prvi u nizu neupitan je znak prkošenja i putokaz u nadržastanju prolaznosti. On istovremeno proslavlja pregalački rad i znanje, ali obilježava i brigu poštovaoca djela jednog Profesora, akademika Sime Ćirkovića, njegovih baštinika i sljedbenika, koji su udruženim naporima pregnuli da još jedan njegov tekst (*Bosanski patareni i zapadne hereze*) predaju fundusu znanja o bosanskom srednjovjekovlju.

Aktuelnost drugog teksta (*Oko kuge u Bosni 1763–1764. godine*) u ovom smutnom vremenu, iz pera orijentaliste Nenada Filipovića, koji je svojim prevodilačkim darom i znanjem, tako potrebnim, a još uvijek nedostatnim za razumijevanje bosanskohercegovačke prošlosti, te slijedom svoje struke izronio detalje iz prošlosti koji podsjećaju pojedinca na jedinstveno ljudsko iskustvo u susretu sa bolešću i smrću.

Tekst Mihada Mujanovića (*Muslimani na stranicama Bosansko-hercegovačkih novina (1878–1881) i Sarajevskog lista (1881–1891)*) prilog je, slijedom historiografskog poziva i profesionalnog stava, odbijanju zaborava različitih varijabli politike austrougarske okupacione vlasti prema muslimanskom stanovništvu, sagledane u tadašnjem promotivnom

režimskom mediju u prvih trinaest godina njenog prisustva u Bosni i Hercegovini.

Prilog pod naslovom *Wiktor Leo Iwasiuk – simbol austrougarskog zvjerstva ili žrtva vremena?* Tomasza Jaceka Lisa je na više načina vezan za smrt, ali i za patologiju. On donosi novo gledanje na dobro upamćenog istražitelja mladobosanaca znamenite 1914. godine, nakon atentata na austrougarskog prestolonasljednika i njegovu suprugu, ali i problematizuje odijum koji je Iwasiuka nakon njegove uloge pratio, i u potonjim mas-medijima.

O tome da ne postoji kraj stalnom propitivanju i ne postoje konačni odgovori za posvećene istraživače kazuje i rezultat predanog arhivskog rada i studioznog promišljanja Adnana Jahića (*Muslimanske rezolucije 1941. U povodu 80 godina od njihovog potpisivanja*), koji profesionalno nagrizava romantičarski odnos prema minulom i nepretenciozno, ali bezvremeno apostrofira svojim metodološkim pristupom utemeljenost naučnog saznanja.

U svom naslovu tekst Mirze Džananovića (*Slučaj „Šimić“ i kraj Saveza komunista u Zenici*) sadrži sukus naznake završetka jednog perioda bosanskohercegovačke prošlosti. Minuciozna sublimacija najavljenog totalnog društvenog preokreta i jednostavnost i fluidnost u izrazu, kao prednost predočene studije, donosi primjer mikroistorijskog uvida i istovremeno opominje savremenike na nepodnošljivu lakoću prolaznosti.

Dojmljiva studija Edina Omerčića („... *Jer dok smo mi ratovali ...*“ – *Pobuna dijela 1. krajiškog korpusa tzv. Vojske Republike Srpske*) propituje na primjeru sekvence, jednog političkog i medijskog manevra bosanskohercegovačke (umi)ratne stvarnosti, mogućnosti i domete manipulacije, čime pokušava razotkriti konstantno skrivene mape naše stvarnosti na čije je tačke svaki pojedinac konektovan silom svoga postojanja i okruženja.

Stvaralački niz istraživačkom radu posvećenih autora zatvara se studijom „*Bosanski lonac sjećanja*“: *1463. godina i konstitutivni narodi Bosne i Hercegovine* Amera Masle, u kojoj se analizira konstruisanje

kolektivnog pamćenja u ideološkim i nacionalističkim narativima u svrhu kreiranja i jačanja nacionalnih identiteta, pri čemu se pokazuje da prošlost na ovim prostorima ne može da umre, da se njeni pročišćeni i modifikovani sadržaji perpetuiraju na štetu zajedništva, sadašnjosti, ali i budućnosti. Jednako tako, kontinuitet prisutnosti prošlosti u sadašnjosti, ta neizdrživa težina „sjećanja“, govori i da kraja u stvari i nema. *Bosanskom loncu.*

Iza osam tekstova slijedi osam bravura, probranih prikaza djelâ koja zaslužuju punu pažnju i stalna iščitavanja. Ona svjedoče o uvažavanju kolega, njihovih napora i stalnoj pregalačkoj znatiželji, potrazi za znanjem i usavršavanjem. Svjedoče i o potrebi za dijalogom sa saznatim i želji da se ono podijeli.

In memoriam mađarskom medijevalisti, operativnom i produktivnom Jánosu Baku, plodnog opusa i brojnih sljedbenika, zatvara krug ovogodišnjih priloga. Jednako tako on je omaž bezbrojnim bezdomnim, sličnim njemu, bilo onim bez stvarnog utočišta ili onim bez samih sebe.

Svi gorespomenuti pružaju umirujući osjećaj, jer predstavljaju putokaz svima koji ostavljaju trag radom, mišlju i riječju, zanemarujući prolaznost i slave život sazdan od saznavanja.

U Sarajevu, 10. novembra 2020. godine

Glavna i odgovorna urednica
Sonja M. Dujmović